

Jaume Cela i Ollé
Joan Domènech Francesch

Educar és donar la paraula

Carta als alumnes de
l'escola de Barbiana



Jaume Cela i Ollé, mestre jubilat, membre de Rosa Sensat i de la FMRPC. Durant una bona colla d'anys ha compaginat la docència amb la direcció de diverses escoles i ha escrit més d'una vuitantena de llibres de literatura infantil, juvenil, per a adults i alguns sobre educació –sobretot amb en Juli Palou– i ha escrit articles a diversos mitjans de comunicació. Alguns dels seus llibres han rebut diversos premis. Ha format part durant més de divuit anys del Consell Escolar de Catalunya en representació dels Moviments de Renovació Pedagògica i com a persona de reconegut prestigi. L'any 2008 va rebre la Creu de Sant Jordi. Casat, pare de tres fills i avi de deu nets.

Joan Domènech Francesch, ha treballat a l'ensenyament des de 1972 i des de 1976 a l'Escola Pública. És membre i col·labora amb els Moviments de Renovació Pedagògica, des de la seva creació. Des del 2004 fins al 2014 ha dirigit la creació de l'Escola Pública Fructuós Gelabert a Barcelona fent de mestre fins que es va jubilar el 2017. Ha impulsat el Primer Congrés d'Educació Pública de Catalunya (2019/20). Ha realitzat formacions i conferències arreu del país, sobre temes educatius i ha publicat articles a la majoria de les revistes pedagògiques. És autor, entre d'altres, dels llibres *Mirades a l'educació que volem* (2009) amb Joan Guerrero, *Elogi de l'educació lenta* (2012), *Atreveix-te* (2021) i *Elogi de la Nova Escola Pública* (2025). Actualment jubilat, és pare de dos fills.

Educar és donar la paraula

Carta als alumnes de l'escola de Barbiana

Jaume Cela Ollé
i Joan Domènech Francesch

Educar és donar la paraula

**Carta als alumnes
de l'escola de Barbiana**

Col·lecció Octaedro Educació

Títol: *Educar és donar la paraula. Carta als alumnes de l'escola de Barbiana*

Assessor editorial: Jaume Carbonell Sebarroja

Primera edició: juliol de 2025

© Jaume Cela Ollé i Joan Domènech Francesch

© D'aquesta edició:

Ediciones OCTAEDRO, S.L.

Bailèn, 5 – 08010 Barcelona

Tel.: 93 246 40 02

octaedro@octaedro.com

www.octaedro.com

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes a la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, cedro.org) si necessiteu cap fragment d'aquesta obra.

ISBN: 978-84-1079-108-4

Dipòsit legal: B 14734-2025

Disseny de la coberta: Tomàs Capdevila

Realització i producció: Editorial Octaedro

Impressió: Ulzama

Imprès a la UE - *Printed in UE*

*A tots els nens, nenes, nois i noies
amb qui hem fet camí*

INTRODUCCIÓ

Barbiana, 1955/1967.

7 d'abril de 1967. Lorenzo Milani, el capellà de la parròquia de Barbiana, un llogaret petit de Vicchio Mugello, prop de Florència, escriu al seu amic Giorgio Pecorini, un periodista bolonyès. Està malalt, en els darrers dies de la seva vida, però encara té forces per encarregar-li que tingui cura que el llibre escrit pels seus alumnes pugui editar-se i es distribueixi assegurant que no és una obra seva, que ell només l'ha inspirat i que el llibre és producte del treball dels seus alumnes: «Es verdad lo que te digo, es decir, que el trabajo es completamente de los chicos, salvo mi dirección (regia) (pero regia de pobre moribundo)». I encara té forces per afegir, defensant les capacitats dels seus alumnes: «Todos saben escribir así, con tal de que lo quieran. Solo es problema de no pereza» (Milani, 1995, pàg. 116).

Lorenzo Milani havia estat desterrat a Barbiana l'any 1954 i hi va viure fins al 1967. El 7 de desembre hi arriba i els dies següents comença l'escola en un poble disseminat a 50 quilòmetres de Florència, sense llum, telèfon, aigua corrent ni carretera asfaltada. La seva escola és un testimoni d'una institució al servei

del poble, més ben dit, dels més desafavorits del poble, els fills i filles dels pagesos que viuen en aquella petita vall castigada per la desatenció del govern italià. En aquelles condicions, comença una experiència singular.

L'experiència de Milani té molts valors, però en destacarem sobretot un: la confiança que, en les pitjors condicions, es pot fer una escola a mida de les necessitats de l'alumnat, si es té clar quin és el propòsit i quins són els condicionants.

La seva lluita, pastoral i educativa, està presidida per un principi: donar la veu als pobres. I ho fa realitat constantment en el breu interval de temps que està a Barbiana.

Moltes vegades ens hem emmirallat en aquesta escola i, tot i reclamar sovint més recursos, hem de confessar que hem pogut treballar en millors condicions. I, tanmateix, ens hi emmirallàvem i ho fèiem per diverses raons que anirem explicant, més extensament, al llarg del llibre.

Però, en aquesta introducció, voldríem ressaltar que una de les raons d'atracció d'aquesta experiència és el seu funcionament basat en una gran autonomia. Una autonomia que feia possible un projecte singular i creatiu adaptat al context i les seves necessitats reals. Perduda en aquelles muntanyes, l'administració no es preocupava d'una escola que, a més, podia acollir i acollia tots els nois i noies que sortien rebutjats d'altres institucions, a part dels que pertocaven per proximitat i per edat.

Una altra raó és la mateixa precarietat de recursos i com aquest fet no suposava cap obstacle per poder fer realitat en la pràctica una pedagogia activa, moderna i renovadora.

Milani tenia una clara idea del que era important en una escola i de quines han de ser les seves finalitats: educar per donar la possibilitat de la paraula, educar per entendre el món, formar-se per

ser útil a la societat i a la seva classe social, no oblidar els orígens i observar el món amb la mirada ben alta.

Greument malalt, feia dos anys que havia proposat a uns quants dels seus alumnes la redacció d'un text en forma de carta que explicités el seu model d'escola. Aquest text, que surt a la llum dies abans de la seva mort, conté el relat de la seva experiència. *Lettera a una professoressa* (*Carta a una mestra*) es publica a l'octubre de 1967 i es converteix, al cap d'uns anys, en una referència pedagògica, traduïda a desenes d'idiomes.

La *Carta* està plena d'històries amargues que expliquen la vida dels alumnes de Barbiana, els seus anhels i desigs d'emancipació, i també la crítica a un sistema que no està pensat perquè ells puguin beneficiar-se'n. Les primeres edicions italianes incloïen una gran quantitat d'estadístiques que reforçaven els seus arguments.

Els alumnes, anònims, escriuen adreçant-se, segons ens expliquen al principi, a les famílies amb el propòsit que s'organitzin. Aquesta és el seu objectiu formal. Però les intencions de vegades es veuen sobrepassades per les circumstàncies i el resultat ha estat que la *Carta* ens ha interpel·lat als mestres per dir-nos quins són els aspectes claus de la nostra professió, assenyalant allò que ens fa mal o que potser no volem veure: tots aquells mecanismes, normes i procediments que, en comptes d'afavorir l'emancipació dels estudiants, els condemna al seu destí, sense possibilitat de superar el seu origen.

Tot llibre té un perquè.

Tal com afirmen Ayuste i Trilla en un article recent, *Carta a una mestra* és un testimoni actual de pedagogia i pensament crític. Entre altres arguments, llegim que «muestra también que

la función reproductora del sistema escolar no tiene por qué ser inexorable; demuestra que hay alternativas pedagógicas factibles y que la educación puede ser un verdadero factor de transformación social. El propio libro de aquellos alumnos es pensamiento crítico en acción».

Pensem que les lectures que hem fet d'aquest llibre al llarg de la nostra vida professional han estat marcades per aquesta perspectiva. Per nosaltres, ha estat un testimoni actual del fet que entre la «utopia», el «no lloc» i el pragmatisme desmobilitzador o el retorn enyorat al passat, hi ha un terreny possible d'acció, allò que el mateix Tomàs Moro anomenava «eutopia», el «bon lloc possible».

No hi ha res més lluny de la nostra intenció que proposar copiar les condicions especials que van donar lloc a aquella experiència. El context i el grup humà són irrepetibles. Però això no invalida la influència que ha tingut fins ara en el nostre pensament i en la nostra pràctica. La vigència de les reflexions que conté, explícites i implícites, continua sent un bagatge important per a tots aquells als quals ens continua interessant l'educació i, sobretot, per a tots els que estem preocupats per les seves finalitats i les definim amb la mirada posada en una societat que imaginem més equitativa, democràtica, justa i decent. I diem *decent* perquè volem insistir en la necessitat de no admetre cap tipus d'humiliació.

Aquesta és la nostra aportació: fer una reflexió, bastint ponts entre passat i present, per intentar donar pistes de com orientar-se en un moment tan complex com el que estem vivint. Un temps en què els atacs contra l'educació pública, la renovació pedagògica o el paper de la formació en la transformació democràtica de la societat són massa freqüents. Un temps en què s'intenta fragmentar i separar les funcions de l'escola (instrucció/educació, continguts/competències, etc.), perquè perdi la seva singularitat, sempre en benefici d'altres mecanismes i dispositius

que seran més fàcilment manipulables (dispositius tecnològics, entitats no públiques, etc.).

No volem explicar què diu la *Carta* (haureu de llegir-la, si no ho heu fet, per saber-ho). Volem construir un pont entre els problemes d'aquell context, les seves necessitats, les seves perspectives educatives i les nostres, intentant dirigir la mirada cap a allò que ens sembla important i essencial de la institució escolar. I quan expliquem el que pensem, ho fem per reafirmar el que hem llegit, directament, en les vostres paraules o entre línies.

Si no us convencem, com a mínim pretenem fer-vos reflexionar. Segur que moltes de les nostres afirmacions es poden matisar. Som conscients que només amb el contrast d'idees i de pràctiques podrem anar millorant l'educació a la nostra societat, renovant així les seves promeses de coneixement, justícia i emancipació que la Il·lustració va formular de forma visionària.

Hem optat per textos curts que fàcilment podrien convertir-se en cartes. Amb un cert ordre temàtic, però també amb l'espontaneïtat d'un relat o un text una mica literari. No preteníem tampoc fer un text acadèmic ni basat en estudis ni bases estadístiques. Hi plantegem aspectes que ens semblen rellevants de l'experiència i els contrastem, sempre que podem, amb la nostra realitat, tan igual i tan diferent a la vegada, i amb el que hem après en les nostres experiències escolars.

Som dos amics que responen des de la seva experiència, reflexionada i compartida.

La *Carta* forma part dels textos que hem llegit i rellegit, aconsellat i proposat llegir en els cursos en què hem participat com a formadors, com ho hem fet amb Freinet, Van Manen, Meirieu,

Korczack, Sensat, Freire, Mèlich, Jollien, Tonucci, els punts de l'Escola Nova... i una llarga llista d'obres de ficció, novel·les, contes i pel·lícules que ens han fet sempre companyia, que han estat mantes als peus de les llargues i fredes nits d'hivern i que ens han ajudat a donar sentit tant a la nostra professió com a la nostra vida.

En aquest inici no se us haurà escapat que fem servir el pronom nosaltres, un pronom que inclou més d'una persona. En aquest cas, dues. I abans de continuar ens volem presentar.

Els dos coautors som, abans que res, amics i de fa molts anys. Com passa amb els amics, som molt diferents. Tots dos mestres, encara que darrerament ens autodefinim com a aprenents perquè cada vegada fugim més dels absoluts. Ens iguala el valor que donem a l'experiència, que és «allò que ens passa» més que «allò que passa», una experiència reflexionada, posada en comú, i convençuts que en educació, com en tantes altres esferes, n'hi ha molts poques, sinó cap, que siguin definitives, però que, en canvi, totes poden ser molt importants.

Tenim una mirada diversa, però convergent i compromesa. Convergent en fer una escola al servei dels infants i joves que hi han de conviure obligatòriament. Compromesa amb ells, en cercar el millor de cadascú, en donar-los la possibilitat d'assolir els millors aprenentatges, la millor caixa d'eines per orientar-se en aquest món tan complex que ens ha tocat viure. Compromesa en transmetre actituds i valors, com la cooperació, l'esforç i el plaer, la recerca del sentit i el respecte. I esmerçant durant més de quaranta anys el nostre compromís a buscar les millors maneres de fer-ho. Amb una colla d'errors i equivocacions a l'espatlla, que per això hem après tantes coses, perquè ens hem equivocat i hem intentat canviar i resoldre les marrades.

Els dos estem convençuts de la bona feina que fan centenars i milers de mestres cada dia a les seves respectives escoles. Dels

seus afanys i esforços individuals per bastir a cada aula un espai i un temps d'aprenentatge, una comunitat de vida, d'acollida, plenament democràtica, que instrueixi i eduqui per formar una ciutadania que haurà de fer front a uns canvis i unes emergències d'un abast planetari. Les nostres reflexions tenen la humil pretensió de fer evident que, per enfortir aquestes mirades i accions individuals, necessitem el col·lectiu, la mirada i l'acció del grup, que crea moviment i fa que les alternatives siguin possibles i més sostenibles en el seu temps. En paraules de Josep Anselm Clavé:

*Instruïu-vos i sereu lliures,
associeu-vos i sereu forts,
estimeu-vos i sereu feliços.*

Barcelona i Palafrugell, 2024

LA RESPOTA

«Ara, esperem una resposta.

Bé hi haurà en alguna Escola Normal de Magisteri algú que ens escriurà: Estimats nois, no tots els professors són com aquella senyora. No sigueu racistes també vosaltres.

Tot i que no estic d'acord en tot allò que dieu, sé que la nostra escola no funciona. Només una escola perfecta es pot permetre el luxe de rebutjar la gent nova i les cultures diferents. I l'escola perfecta no existeix. No ho és ni la vostra ni la nostra...» (Barbiana, pàg. 138).

Ara esperem una resposta.

*Escola de Barbiana
Vicchio Mugello
Florència*

Estimats i estimades,

Esperem aquesta carta. Tenim confiança que arribarà.

Aquesta és la frase final que escrivíu a la vostra famosa *Carta a una mestra*, de la qual, potser, heu perdut el rastre. Nosaltres vam adonar-nos de la vostra demanda fa, aproximadament, un any. I sent conscients que han passat seixanta anys des de la publicació, vam decidir respondre el vostre repte. Una mica agosarats, sabent que tal volta no podríeu llegir aquesta resposta. Però ens agradaria pensar que encara esteu batallant en aquesta societat, diferent de la que vàreu viure durant la infantesa a Vicchio Mugello, i que els vostres ideals segueixen vigents.

En les darreres lectures, ja havent-nos jubilat i sense tenir altra feina que comentar allò que passa –més ben dit, allò que us passa a l'escola–, ens va succeir allò que d'una cosa anem a l'altra, perquè les bones converses sempre són caòtiques o anàrquiques i, de cop i volta, vam tenir una mena d'epifania.

Una epifania la definim –seguint Joyce– com una sorpresa, com una il·luminació, com alguna cosa que apareix en la lectura, que mai l'havies vist ni interpretat abans i que pren una dimensió d'esdeveniment, una frontera en el temps.

La nostra epifania va consistir en interpretar el vostre darrer clam com una necessitat de proclamar l'esperança. El ninotaire Perich deia que «si l'esperança es perdés, moltes coses potser se solucionarien més ràpid». Però nosaltres no l'abandonem perquè seguim creient profundament en l'acció, reflexió i experiència com a motor de la millora i de la bondat, i això és esperança en estat pur.

En el fons, aquest és el propòsit essencial de l'educació, ajudar a fer bones persones amb tots els coneixements necessaris, i és també la nostra esperança particular. Ho fem, conscients que és un moment en el que sovintegen massa els atacs i els intents de desprestigi de l'escola i dels esforços que fan molts centres educatius, professorat, alumnat i famílies, per renovar els seus

continguts i per millorar-ne el seu funcionament. De vegades, veiem amb preocupació massa discursos demanant un retorn al passat que creiem que no s'ajusta a les necessitats del present ni a les demandes d'un futur molt incert en tants aspectes.

Respondre la *Carta* ha estat tot un repte, però el vam decidir endegar sense obligacions de cap mena, sense pressions, sense terminis, lluny dels embogits ritmes del temps que ens toca viure, temps en què la memòria naufraga i el present se sacrifica a l'altar d'un Cronos insaciable. Senzillament, el nostre intent de resposta ha estat un acte gratuït, un acte esperançat –tot i que, seguint Gramsci, ens definim com a pessimistes esperançats– i un senyal que ens recorda com n'ha estat d'important aquesta *Carta* en el nostre ofici.

Necessitàvem fer-ho, perquè el vostre text ens ha ajudat a definir l'escola que volem i que necessiten, sobretot, els més desfavorits i els que tenen menys oportunitats, els «últims» com diu Martí i Solé al final del llibre traduït en l'edició catalana.

La vostra carta estava adreçada a les famílies, potser perquè pensàveu que la hipotètica mestra no s'interessaria mai per les vostres opinions. Però pensem que us vàreu equivocar i nosaltres, en representació de molts mestres, en donem fe.

La vostra carta ens ha interpel·lat, a més de commoure'ns i de sotragar les nostres aparentment tranquil·les vides. En el nostre camí ens ha portat, a molts i moltes, a canviar coses, a no resignar-nos, a lluitar en el dia a dia de l'escola perquè les coses no continuïn com sempre i la resposta educativa sigui, cada vegada, millor. En el fons, és una reivindicació de l'escola en essència, com una institució que està al servei de la humanitat i de la seva millora, i en aquest sentit l'hem de considerar un clàssic.

Quan l'hem rellegida sempre hi hem trobat elements nous, potser per allò que ja deia Heràclit que mai ens banyem dues

vegades al mateix riu. La vida és un canvi constant. I el cert és que tenim la convicció que cadascun dels seus lectors n'ha fet una lectura diferent. A la vegada, pensem que conté elements que es mantenen perquè els puguem reconèixer en cada nou context. L'aigua del Tíber continua passant i de manera permanent mentre l'emergència climàtica no arribi a límits insofribles.

En aquestes lectures espaiades en el temps hi ha una coincidència: les paraules que conté ens produeixen un profund desassossec perquè ens situen davant d'un mirall constant, ja que moltes de les crítiques al vostre sistema educatiu es mantenen vives en el nostre present. Potser amb formats diferents, però en essència molt semblants. Aquest és un dels motius pels quals hem escrit aquesta resposta que ens obliga a mirar-nos a nosaltres mateixos i la nostra realitat per fer el propi examen de consciència.

Potser algú en discutirà la seva profunditat pedagògica, o d'altres diran que el context ha canviat tant que invalida les idees que conté. Nosaltres pensem que, com qualsevol escrit que representi els neguits i les il·lusions d'uns nois i noies al voltant de l'educació, té un altíssim valor per les idees que recull i el temps en que es va escriure. A més, ho feu col·lectivament. En el seu origen hi ha una reflexió, un diàleg, converses entre vosaltres. La *Carta* en si mateixa ja és una eina d'autoaprenentatge. Moltes vegades hem utilitzat aquest recurs, escriure una carta, per donar sentit a l'ensenyament de l'escriptura.

Ens ensenya la importància que l'alumnat no claudiqui i es pugui dirigir a la societat per fer-li veure les seves negligències, les seves absències i els seus oblits, a la vegada que alça la veu per fer propostes per treballar i construir entorns educadors segurs i possibles. Estem massa acostumats a veure com el professorat,

l'acadèmia o l'administració s'adrecen a la societat en nom dels estudiants per fer-los saber les seves mancances o les seves necessitats o com haurà de ser l'escola. Sentir la veu de l'alumnat és imprescindible i insubstituïble, a més de complementari.

Darrerament els mitjans de comunicació estan plens de cartes i articles que deixen entreveure un gran desencís de la professió. Potser representen una minoria, però tenen un gran ressò perquè són provocatius i aprofiten, sovint, les mancances del sistema per reivindicar una situació anterior, profundament selectiva, que no volem que torni. Intenten soscavar la nostra moral insistint una vegada i una altra en els aspectes més negatius de la professió i de les experiències. Situen com a categories anècdotes i experiències puntuals; carreguen contra els mestres, contra els alumnes o contra les famílies, segons convingui. I també contra l'administració, que no encerta mai la mesura necessària. I quan s'analitzen els resultats estadístics, sempre són pitjors que abans! Instal·lats en un còmode corporativisme, critiquen qualsevol intent per tímid que sigui de donar resposta educativa a les necessitats del seu alumnat en la seva totalitat.

En aquesta resposta volem defugir un debat sobre opinions i paraules, per reivindicar maneres de fer l'ofici de mestre. Les paraules, de vegades embafen, com quan menges més del que és prudent i ho pagues amb nits d'insomni i amb aquella sensació de panxa plena. A diferència del vostre llibre, que ens neteja per dins i ens retorna a allò que és essencial, fàcil de dir quan es tracta de proclamar un dret, i molt més difícil quan l'hem de convertir en una realitat tangible.

Defensem que la institució escolar està al servei de cada infant, de cada jove. La nostra resposta vol retornar l'essencialitat que no passa amb el temps i fer, a la vegada, una mena *d'aggiornamento*, aquella paraula que va ser tan mediàtica en el vostre país als

anys del papa Roncalli. Recordant que hem de seguir caminant al vostre costat, pensant que vosaltres, i d'una manera si cal despietadament crítica, esteu al nostre, prenent partit, en paraules de Freinet, per aquesta escola al servei del poble.

Índex

Introducció	9
Barbiana, 1955/1967.	9
Tot llibre té un perquè.	11
Som dos amics que responen des de la seva experiència, reflexionada i compartida.	13
La resposta	17
Ara esperem una resposta.	17
L'escola i la pedagogia que defensem	23
Tota pedagogia ha de partir de la reflexió des d'un espai i un temps precisos.	23
La pedagogia ens porta a parlar de noms concrets, és a dir, a parlar de diversitat.	25
En la presencialitat, les distàncies són un important factor pedagògic.	27
L'aprenentatge és un propòsit ple d'incerteses...	29
... per això a nosaltres ens cal buscar seguretats.	30
Reivindiquem l'aprenentatge entre iguals, amb la idea que tots som aprenents.	32
La funció i la responsabilitat dels mestres és una qüestió difusa.	33

Tenim una pregunta important per respondre: què hem de saber dels nostres alumnes?	35
L'escola obligatòria no pot rebutjar a ningú. Ni, per descomptat, colpejar-lo, encara que sigui metafòricament.	36
De vegades ens preguntem si suspendre pot ser educatiu.	37
Fem nostre el lema de Barbiana: «No hi ha ningú negat per als estudis».	38
Una qüestió important és si l'escola pot contribuir a la igualtat.	40
Si l'escola és imprescindible socialment, necessita que la societat li atorgui els recursos necessaris.	42
Les reformes educatives han de ser simples i anar al moll de l'os.	44
Les lleis educatives no provoquen canvis de forma automàtica.	47
Els suspensos funcionen com a mecanismes de classificació i selecció.	48
Ser conseqüent és una actitud important en el docent: el pensar, el dir i el fer han de tenir coherència.	50
L'escola està plena de mecanismes que provoquen la selecció de l'alumnat.	52
La conversa és un instrument d'avaluació molt més útil que la simple qualificació.	54
L'escola «a temps ple» l'anomenem 360.	59
Als desvagats, desmotivats, absentistes i passotes, basta donar-los una finalitat.	60
Quin significat té donar-los una finalitat?	62
L'escola ha d'acollir tothom sense cap mena de trava.	63
I les noies, on són? Ara, estan a l'escola amb tots els drets?	64
La diversitat i la inclusivitat són dues cares de la mateixa moneda.	65

Posar etiquetes pot ser un mecanisme subtil de diferenciació i exclusió.	67
A l'escola, els drets fonamentals que cal preservar són els de la infància.	69
Cal buscar la finalitat en allò que ha de ser comú a tots i, a la vegada, cadascú ha de trobar el seu destí.	70
Tots els projectes poden millorar. Aquesta és la base de la renovació.	71
Més enllà de la innovació, defensem la renovació pedagògica.	75
Tothom educa i tothom s'educa. Aprenem dels altres i amb els altres.	76
Els canvis importants incideixen en la mirada ètica que tenim sobre l'educació, no són només canvis metodològics.	78
Aprendre és la finalitat primera de l'escola i compartida per tothom.	79
L'escola és ensenyar i aprendre en múltiples dimensions.	80
Ensenyar i aprendre són processos inseparables i interrelacionats.	83
Hi ha subtilitats i intangibles que tenen una gran influència educativa.	84
Les mirades són molt importants a l'escola: la mirada dels altres i la mirada cap als altres.	86
A l'escola, tenim diferents maneres de mirar.	87
La clau de les millores de l'escola són els mestres, però el paper de les famílies és important.	90
Els mestres han de ser els principals lectors de la <i>Carta</i> .	92
En la nostra professió és essencial la formació, tant la inicial com la permanent.	94
No és bo que els mestres treballin de forma individual.	96

Hi ha un model de docent que té com a	
característiques essencials l'amor i la passió per la feina.	97
La figura de Milani és una figura singular.	99
Els canvis socials i econòmics poden relativitzar la	
importància del sistema educatiu.	100
Més que insistir que l'escola és important, el que	
cal és trobar-hi sentit, ara i aquí.	103
Ressaltem dos aspectes de l'educació: la necessària	
implicació de la comunitat i la imprevisibilitat dels resultats.	106
Hem de tenir seguretats en les nostres pràctiques quotidianes.	108
Malgrat les limitacions, val la pena impulsar una	
experiència singular i aïllada.	110
Però cada vegada és més important fer propostes col·lectives.	111
Quin camí hem anat fent fins avui?	113
L'escola demana responsabilitats, esforç i	
implicació. Exigeix, però s'autoexigeix a la vegada.	115
L'educació ha de tenir respostes per a tot l'alumnat.	118
Epíleg esperançat	121
Hem après alguna cosa important?	121
A qui volem interpel·lar amb el nostre text?	123
Ara, també esperem una resposta.	124
Referències	127
Edicions de <i>Carta a una mestra</i>	127
Referències audiovisuals consultables a la xarxa	127
Llibres	128
Articles	129
Altres referències a la xarxa	130
Pel·lícules i sèries	130

**Si voleu més informació o
adquirir el llibre adreceu-vos a:**

octaedro.com - octaedro.cat

Educar és donar la paraula

Carta als alumnes de l'escola de Barbiana

Seixanta anys després de la mítica *Carta a una mestra*, escrita pels alumnes de l'escola de Barbiana sota la inspiració de Lorenzo Milani, dos mestres catalans jubilats decideixen donar resposta a aquell crític col·lectiu d'esperança i denúncia, des d'una lectura actualitzada del significat avui de les idees expressades. Aquest llibre és un homenatge, una conversa intergeneracional i una reflexió sobre el sentit de l'educació, la seva funció emancipadora i el seu compromís amb els més vulnerables.

En aquesta obra, els autors s'adrecen als nois i noies de Barbiana des de la seva pròpia experiència docent, compartida al llarg de dècades, per repensar què significa avui fer una escola realment inclusiva, democràtica i justa. Lluny d'un relat nostàlgic o idealitzat, *Educar és donar la paraula* assumeix la complexitat del present educatiu i planteja una mirada crítica però esperançada, fent valdre l'acció reflexiva i col·lectiva com a motor de transformació i emancipació.

Amb un estil proper i carregat d'humanitat, el llibre interpel·la mestres, educadors i qualsevol persona preocupada per l'educació, convidant-los a mirar-se al mirall que la Carta de Barbiana encara ens ofereix. Una lectura per fer balanç, per inspirar-se, per qüestionar i per tornar a creure en la força de l'escola com a lloc de resistència i possibilitat.

Una carta-resposta que no només contesta, sinó que obre un diàleg viu entre passat i futur, per construir un present que ens ha de permetre continuar lluitant per una escola decent, compromesa amb la igualtat i la dignitat de tots els infants.